

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/156/2023
Identifikačné číslo spisu: 1418205608
Dátum vydania rozhodnutia: 27.11.2025
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:1418205608.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. Z. I., narodeného X. S. XXXX, G., I. XXXX/XX, zastúpeného advokátkou JUDr. Laurou Bíróovou, Bratislava, Klincová 37/B, proti žalovaným 1/ S. F. I., narodenej XX. M. XXXX a 2/ D. I., narodenej . O. XXXX, obom G., I. XXXX/XX a zastúpeným splnomocnenkyňou JUDr. Milan Ficek, advokát s.r.o., Bratislava, Žilinská 14, o určenie vlastníckeho práva k bytu, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 10C/70/2018, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. marca 2023 sp. zn. 6Co/131/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalované sú povinné zaplatiť žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV ako právny predchodca Mestského súdu Bratislava IV (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. augusta 2021 sp. zn. 10C/70/2018 určil, že žalobca a žalovaná 1/ sú bezpodielovými spoluvlastníkmi v celosti (v podiele 1/1) bytu č. XX-G. na X. p. bytového domu súpisné číslo XXXX, postaveného na parcelách reg. C č. XXXX/XXX a č. XXXX/XXX, vchod I. XX a spoluvlastníckeho podielu vo veľkosti 6303/577690 na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu a pozemkoch - parcelách reg. C č. XXXX/XXX - druh pozemku zastavaná plocha a nádvoria o výmere 25 m², č. XXXX/XXX - druh pozemku ostatná plocha o výmere 214 m², č. XXXX/XXX - druh pozemku zastavaná plocha a nádvorie o výmere 368 m², č. XXXX/XXX - druh pozemku zastavaná plocha a nádvorie o výmere 622 m², č. XXXX/XXX - druh pozemku ostatné plochy o výmere 40 m² a č. XXXX/XXX - druh pozemku ostatné plochy o výmere 161 m², zapísaných na liste vlastníctva č. XXXX pre katastrálne územie H. I., obec G. - m. č. H. I., okres G. F. (ďalej len „byt“). Žalobcovi priznal voči žalovaným 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Žalobca v spore žiadal určiť, že sú spolu so žalovanou 1/ bezpodielovými spoluvlastníkmi v celosti (v

podiele 1/1) k bytu. Zmluvu o prevode vlastníctva bytu, uzavretú podľa § 628 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „OZ“) 11. marca 2017 počas hospitalizácie žalobcu v J. N. S., M. N. I. G., autorizovanú Advokátskou kanceláriou Z. S. S., N.V.Q., F.: XXXXXXXX, ktorou spolu so žalovanou 1/ darovali v celosti (v podiele 1/1) byt žalovanej 2/ (ďalej tiež len „darovacia zmluva“), považoval za absolútne neplatný právny úkon podľa § 39 OZ z dôvodu podľa § 38 ods. 2 OZ. Nakoľko žalovaná 2/ je zapísaná v katastri nehnuteľnosti ako výlučný vlastník bytu, žalobca mal naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva, keďže iba také súdne rozhodnutie môže byť podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľnosti.

3. Súd prvej inštancie rozhodnutie vo veci samej odôvodnil právne ustanoveniami § 137 písm. c) a § 209 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „CSP“); § 37 ods. 1, § 38 ods. 2 a § 628 ods. 1 a 2 OZ a § 17 ods. 1, 4 a 6 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej tiež len „zákon o znalcoch“). V odôvodnení rozsudku potvrdil, že na určovacej žalobe je daný naliehavý právny záujem, pretože bez tohto určenia by bolo ohrozené právo žalobcu alebo jeho právne postavenie by sa stalo neistým (s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“, „dovolačný súd“ alebo skrátené „NS SR“) sp. zn. 1Cdo/56/2003. Ak je žalovaná 2/ zapísaná v katastri nehnuteľností, žalobca má naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva, lebo len také súdne rozhodnutie môže byť podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri (rozsudok NS SR publikovaný v ZSP 48/2004). Dospel k záveru, že žaloba žalobcu je dôvodná, keď darovacia zmluva je aj podľa jeho názoru neplatná. V konaní bolo preukázané, že žalobca bol hospitalizovaný v J. N. S., M. N. od 8. marca 2017 a následne od 27. marca 2017 do 24. apríla 2017 na I. Internej klinike N. a W. J. G. (W.) pre alkoholovú hepatitídu. V konaní bolo tiež preukázané, že na základe darovacej zmluvy bol 23. marca 2017 povolený vklad vlastníckeho práva k bytu v prospech žalovanej 2/ (pod č. I.-XXXX/XXXX) a žalovaná 2/ sa tak stala výlučnou vlastníčkou bytu už v čase hospitalizácie žalobcu. Súd prvej inštancie pri posudzovaní zdravotného stavu žalobcu v čase podpisu darovacej zmluvy vychádzal zo súkromného Znaleckého posudku č. 80/2018, vypracovaného súdnym znalcom MUDr. Ivanom André, PhD., MPH, MHA z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria a sexuológia 10. decembra 2018 (ďalej len „znalecký posudok“), ktorý v konaní predložil žalobca. Podkladom pre jeho vypracovanie bolo psychiatrické vyšetrenie žalobcu z 29. októbra 2018 a preskúmanie spisovej a zdravotnej dokumentácie a prepúšťacej správy W. z 24. apríla 2017. Súd na námietku žalovanej 1/ v konaní posudzoval objektivitu súdneho znalca a tiež súlad znaleckého posudku s ustanoveniami § 17 ods. 1, 4 a 6 zákona o znalcoch (námietka k logickej štruktúre a použitým metódam; k záverom znalca, ktoré podľa žalovanej 1/ neodzrkadľujú skutkovú realitu záverov znaleckého posudku; námietka k plytkosti znaleckého posudku a jeho nespôsobilosti použitia ako relevantného dôkazu pre súdne konanie) a dospel k záveru, že námietky žalovanej 1/ sú nedôvodné. Námietku objektivitý znalca považoval za nedôvodnú, keďže skutočnosť, či žalovaná 1/ je alebo nie je jeho pacientkou, bola pre súd bezvýznamná a nemala žiadny vplyv na objektivitu znalca. Uzavrel, že znalecký posudok bol vypracovaný jednoznačne v súlade s ustanovením § 17 zákona o znalcoch, znalec v závere znaleckého posudku jasne a jednoznačne zhodnotil zdravotný stav žalobcu v čase podpisu darovacej zmluvy a znalec svoj záver znaleckého posudku definoval jednoznačne a bez akéhokoľvek náznaku pravdepodobnosti. Pri rozhodovaní vychádzal súd aj z výsluchu znalca ako aj ďalších svedkov a zo zhodných vyjadrení žalobcu, žalovanej 1/ a 2/, svedkov ako aj súdneho znalca mal jednoznačne preukázané, že stav žalobcu bol v čase hospitalizácie od 8. marca do 24. apríla 2017 vážny až kritický. Tvrdenie žalobcu, že o podpise darovacej zmluvy nemal vedomosť a o tejto skutočnosti sa dozvedel až po návrate z nemocnice, keď sa zotavil, mal súd za preukázané aj z kompletného spisu Okresného úradu Bratislava, katastrálny odbor č. I. XXXX/XXXX, kde po jeho preštudovaní bolo zrejmé, že zásielky od Okresného úradu Bratislava, katastrálny odbor boli prevzaté žalobcom, žalovanou 1/ ako aj žalovanou 2/ 31. marca 2017, t. j. v čase, keď bol žalobca ešte hospitalizovaný v nemocnici a preto nebolo možné, aby zásielku prevzal osobne. Ak by o tejto skutočnosti mal žalobca skôr vedomosť a tento úkon by vykonal skutočne slobodne a nie v duševnej poruche, ktorá ho robila neschopným na vykonanie právneho úkonu (podpisu darovacej zmluvy), je pravdepodobné, že by sa nedomáhal určenia vlastníckeho práva k bytu žalobou. Z vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že v čase uskutočnenia právneho úkonu (spísania darovacej zmluvy), konal žalobca v duševnej poruche vo

vážnom zdravotnom stave a jeho ochorenie ho robilo neschopným na právny úkon, pretože nemohol v plnej miere pochopiť obsah a následok úkonu. Takýto právny úkon je absolútne neplatný v zmysle § 38 ods. 2 OZ, nakoľko existuje vada v subjekte právneho úkonu, ako jeho podstatnej náležitosti. Darovacia zmluva je preto absolútne neplatným právnym úkonom a teda nemohlo dôjsť ani k platnému nadobudnutiu vlastníckeho práva žalovanej 2/ k bytu a ak k platnému prevodu vlastníckeho práva žalobcu a žalovanej 1/ (ako darcov) titulom darovania bytu žalovanej 2/ (ako obdarovanej) nedošlo; po vyriešení tejto predbežnej otázky dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobca a žalovaná 1/ sú bezpodielovými spoluvlastníkmi v celosti (v podiele 1/1) bytu tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovaných rozsudkom z 31. marca 2023 sp. zn. 6Co/131/2021 podľa § 387 ods. 1 aj 2 CSP potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobcovi priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Po prieskume napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie a tiež konania, ktoré mu predchádzalo, dospel odvolací súd k záveru, že uplatnené odvolacie dôvody žalovaných neodôvodňujú zrušenie, či zmenu napadnutého rozhodnutia a rozhodnutie súdu prvej inštancie je v oboch jeho výrokoch vecne správne. Odvolací súd v záujme dôsledného vysporiadania sa s odvolacími námietkami žalovaných doplnil dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie. Za neopodstatnenú považoval námietku žalovaných, že súd prvej inštancie nepostupoval v zmysle § 181 ods. 2 CSP, keď žiadnym spôsobom neformuloval predbežné posúdenie veci a zaťažil tak konanie vadou, ktorá spôsobuje porušenie ich práva na spravodlivý proces. Súd prvej inštancie totiž už na prvom pojednávaní zistil a určil nielen to, čo považuje medzi stranami za sporné a nesporné, ale aj to, ktoré dôkazy vykoná a ktoré nevykoná a s prihliadnutím na štádium konania a rozsah vykonaného dokazovania uviedol aj predbežné posúdenie veci, keď uviedol, že úlohou súdu bude posúdenie platnosti právneho úkonu v zmysle ustanovenia § 38 ods. 2 OZ. K ďalšej námietke žalovaných, že súd prvej inštancie sa nedostatočným spôsobom vysporiadal s nimi navrhnutými, či predloženými dôkazmi odvolací súd uviedol, že v prejednávanej veci mal žalobca bremeno tvrdenia, či v čase vykonania žalobou napadnutého právneho úkonu nedokázal posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť a svoju dôkaznú povinnosť splnil predložením znaleckého posudku. Ak žalované tvrdia, že žalobca konal pri plnom vedomí a nekonal v duševnej poruche, bremeno dôkazu na toto ich tvrdenie spočívalo na nich. Za účelom preukázania pravdivosti tohto tvrdenia však iný znalecký posudok nepredložili a ani nenavrhli vykonať kontrolné znalecké dokazovanie. Súd prvej inštancie v konaní podrobil znalca vyhotovujúceho znalecký posudok aj výsluchu, pričom z neho súd prvej inštancie, ani odvolací súd nezistili žiadne rozpory s obsahom znaleckého posudku, resp. žiadny odklon, či spochybňovanie jeho záverov. Súd prvej inštancie posúdil dôvodnosť podanej žaloby aj hľadiska výpovedí svedkov. Odvolací súd uzavrel, že z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že súd prvej inštancie sa vysporiadal so všetkými navrhnutými dôkazmi (body 14 - 24), vrátane tých, ktoré uviedli žalované v odvolacích námietkach (závety vyhotovené a podpísané žalobcom, autorizačnú doložku advokáta na darovacej zmluve, ods. 2 Preambuly a čl. X darovacej zmluvy, prepúšťaciu správu žalobcu, SMS komunikáciu medzi žalobcom a žalovanou 1/, tvrdenie, že žalobca neprispieva na chod domácnosti) a tieto aj riadne vyhodnotil (body 42 - 43). Odvolací súd zhodne so záverom súdu prvej inštancie považuje za najpodstatnejší dôkaz pre súdenu vec znalecký posudok, ako aj výpoveď znalca v spojení s výpoveďami sporových strán a svedkov, ktoré dôkazy jednotlivo, aj vo vzájomnej súvislosti preukazujú, že žalobca nepochybne v čase uskutočnenia sporného právneho úkonu nemohol posúdiť následky svojho úkonu, nemohol ovládnuť svoje správanie, konal v (dočasnej) duševnej poruche a bol teda na uskutočnenie uzavretia darovacej zmluvy nespôsobilým. Odvolací súd preskúmal aj námietku žalovaných, že rozhodnutie o trovách konania je nepreskúmateľné z dôvodu, že súd prvej inštancie sa žiadnym spôsobom nezaoberal ich argumentáciou, keď v rámci rozhodovania o náhrade trov konania neprihliadol na dôvody hodné osobitného zreteľa a nerozhodol podľa § 257 CSP tak, že žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania. Túto námietku posúdil ako neopodstatnenú z dôvodu, že súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania musí v zmysle ustanovenia § 255 CSP u sporových strán zohľadňovať pomer ich úspechu na prejednávanej veci a výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; tie však odvolací súd v preskúmvanej veci nezistil.

5. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalované (ďalej tiež „dovolateľky“) dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f) a 421 ods. 1 písm. a) CSP a navrhli, aby dovolací súd napádaný rozsudok odvolacieho súdu i jemu predchádzajúci rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Tzv. zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP videli dovolateľky v tom, že odvolací súd a pred ním súd prvej inštancie nedostatočne odôvodnili svoje rozhodnutia a to najmä (nie však výlučne) v časti nevyhodnotenia, resp. nezohľadnenia (v súlade s § 191 ods. 1 CSP v spojení s § 220 ods. 2 CSP) závetov, ktoré žalobca spísal v čase hospitalizácie, počas ktorej došlo tiež k uzavretiu darovacej zmluvy, nižšími súdmi vyhodnotenej pre nedostatok spôsobilosti žalobcu na právne úkony za neplatnú. Namietali tiež, že nižšie súdy sa nevysporiadali so všetkými navrhnutými dôkazmi, vrátane tých, ktoré uvádzali v odvolacích námietkach a hodnotenie dôkazov považujú za nekomplexné a selektívne (s ohľadom na vyhovieť žalobe). Vadu zmätočnosti podľa dovolateľiek napĺňa aj fakt, že nižšie súdy prihliadali na znalecký posudok, ktorý do konania ako súkromný predložil žalobca a tento v spojení s ďalšími dôkaznými prostriedkami vyhodnotili ako podstatný pre záver, že žalobca nebol spôsobilý na uzavretie darovacej zmluvy. Dovolateľky však v konaní opakovane a dôvodne namietali tento znalecký posudok, ako aj osobu znalca. Znalecký posudok bol podľa nich procesne nepoužiteľný a to od počiatku z dôvodu, že znalec namiesto riešenia výhradne skutkovej stránky veci, vyslovil právny záver, že (žalobca) „uskutočniť závažný právny úkon s ohľadom na jeho zdravotný stav, teda darovaciu zmluvu 11. marca 2017 spôsobilý nebol“. Uvedené považujú za nesprávny procesný postup, ktorý neprimerane a negatívne zasahuje do ich práva na spravodlivý proces. Súdy pri hodnotení znaleckého posudku nereflektovali na námietky o nedostatočnosti jeho podkladov, ktoré boli poskytnuté jednostranne žalobcom. Takto vykonané znalecké dokazovanie a jeho závery mali byť vyhodnotené ako nepoužiteľné aj s prihliadnutím na závery súdnej praxe (NS ČR - 30Cdo/5359/2001 a 22Cdo/1561/2010 alebo ÚS ČR - III. ÚS 299/06). Dovolateľky ako zásadnú vadu zmätočnosti namietajú, že súd prvej inštancie riešil skutkové otázky, na ktoré po odbornej stránke nebol oprávnený, keď vyhodnocoval podobnosť, resp. totožnosť písma a pera na doručenkách ohľadom rozhodnutia o povolení vkladu do katastra nehnuteľnosti, pričom odvolací súd sa k tejto námietke v odvolacom konaní nevyjadril. Nesprávny procesný postup vidia dovolateľky aj v procesnom postupe odvolacieho súdu, ktorý nariadil na deň 22. januára 2022 pojednávanie, ktoré následne z dôvodu práceneschopnosti predsedu senátu zrušil s tým, že o novom termíne budú strany sporu upovedomené, avšak k nariadeniu ďalšieho pojednávania už nedošlo a odvolací súd bez ďalšieho vydal napádaný rozsudok, pričom tento jeho procesný postup nebol stranám sporu vysvetlený.

7. Aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom pri riešení otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu a na ktorej rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP], tkvelo podľa dovolateľiek v tom, že znalec v znaleckom posudku urobil právny záver o nespôsobilosti žalobcu na uzavretie darovacej zmluvy, a teda riešil nepochybne právnu otázku a prijal právny záver, ktorý je oprávnený urobiť jedine súd, poukazujúc na uznesenie NS SR sp. zn. 4Cdo/140/2019 (uverejnené aj v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky - ďalej tiež len „Zbierka“ - ako R 22/2022). Rozhodnutie odvolacieho súdu podľa dovolateľiek záviselo okrem iného aj od vyriešenia otázky procesnej použiteľnosti namietaného znaleckého posudku, ktorý odvolací súd ako pred ním aj súd prvej inštancie nesprávne a v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu vnímali ako použiteľný a v rámci vykonaného dokazovania z neho vychádzali, pričom odvolacím súdom bol označený ako najdôležitejší dôkaz, čo je opätovne v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu. Ak by odvolací súd a pred ním súd prvej inštancie postupovali správne a vychádzali by zo správneho právneho posúdenia, znalecký posudok obsahujúci právny záver o nespôsobilosti žalobcu na uzavretie darovacej zmluvy by vyhodnotili ako nepoužiteľný dôkazný prostriedok a nebolo by možné prijať záver o unesení dôkazného bremena žalobcu, čo by odôvodňovalo v konečnom dôsledku zamietnutie žaloby.

8. Žalobca navrhol dovolanie ako nedôvodné zamietnuť. K námietke týkajúcej sa údajného nedostatočného odôvodnenia rozhodnutí súdov v časti nevyhodnotenia, resp. nezohľadnenia závetov poukázal na body 18. až 44. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie a doplnil, že otázka

platnosti/neplatnosti závetov nebola predmetom konania, a preto neexistoval dôvod, aby sa súdy týmto dôkazom podrobne zaoberali. On má za to, že súdy sa vysporiadali so všetkými dôkazmi, predloženými žalovanými a túto námietku preto nepovažuje za opodstatnenú. K námietke žalovaných, že znalecký posudok je procesne nepoužiteľný z dôvodu, že znalec namiesto riešenia výhradne skutkovej stránky veci vyslovil právny záver, žalobca uviedol, že túto námietku uplatnili žalované po prvýkrát až v dovolacom konaní, v odvolacom konaní ani v konaní pred súdom prvej inštancie ju neuplatnili. V celom konaní namietali (iba) logickú štruktúru, neobjektívnosť a hypotetické závery znaleckého posudku. Podľa žalobcu je uvedená námietka neopodstatnená, keďže znalec sa nevyjadroval k právnej stránke veci, ale riešil skutkovú stránku veci (zdravotný stav žalobcu v čase uskutočňovania právneho úkonu). K námietke vyhodnocovania súdom prvej inštancie totožnosti písma a pera na doručenkách ohľadom rozhodnutia o povolení v kladu do katastra nehnuteľnosti žalobca uviedol, že súd prvej inštancie uvedené nevyhodnocoval, iba konštatoval tvrdenie žalobcu, ktoré žalované v konaní nenamietali a súd ich preto považoval za nesporné. Skutočnosť, kto prevzal a podpísal namiesto žalobcu rozhodnutie katastrálneho úradu, nebola v konaní podstatná. Ani námietku k vydaniu rozhodnutia odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania nepovažuje žalobca za opodstatnenú, keďže odvolací súd v odôvodnení vymedzil dôvody, pre ktoré považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne. Žalobca uviedol, že žalovaná 1/ v počas celého konania namietala objektivitu znalca, neuplatnila ale námietku jeho zaujatosti a nežiadala, aby bol znalec z konania vylúčený, súd preto nemusel postupovať podľa § 59 CSP. Ani táto námietka žalovaných preto nie je opodstatnená. K nesprávnemu právnemu posúdeniu zásadnej právnej otázky v konaní z dôvodu odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobca uviedol, že napádaný rozsudok nie je v rozpore s rozhodnutím NS SR sp. zn. 4Cdo/140/2019, práve naopak, s ohľadom na jeho závery (bod 25.) má žalobca za to, že ani formulácia zadania, ani posledná (4. veta) záveru znaleckého posudku nespochybujú znalecký posudok ako celok a nie je možné preto súhlasit' s tvrdením žalovaných, že znalecký posudok je od počiatku procesne nepoužiteľný.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (tu porovnaj i § 35 CSP) po zistení podania dovolania včas (§ 427 ods. 1 CSP) osobami naň oprávnenými, t. j. v konaní pred oboma nižšími súdmi neúspešnými žalovanými (§ 424 CSP), v dovolacom konaní riadne zastúpenými [§ 429 ods. 1 CSP v spojení s príslušnými ustanoveniami zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších zmien a doplnení] bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) skúmal najskôr, či sú splnené procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

Všeobecne

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Zmieňované právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane konania dovolacieho (I. ÚS 4/2011). Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010 či III. ÚS 550/2012), nie strany sporu.

11. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolací súd nie je súdom tretej inštancie, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu.

12. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami

prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je skôr reštriktívny výklad (tu porovnaj tiež 9Cdo/72/2020 alebo 9Cdo/260/2021).

13. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

14. Aby dovolanie vyvolalo zamýšľané právne následky a dovolací súd mohol uskutočniť meritórny dovolací prieskum a dovolanie vecne prejednať (a teda pri dovolaniach podávaných pre zmätočnosť sa vyjadriť k existencii namietanej vady a pri dovolaniach pre nesprávne právne posúdenie veci tiež k riešeniu dovolaním nastolenej právnej otázky), musia byť splnené všetky podmienky jeho prípustnosti. Civilný sporový poriadok vyžaduje, aby dovolanie bolo podané na to oprávnenou osobou (§ 424 až § 426 CSP), v zákonom stanovenej lehote (§ 427 CSP), smerovalo proti prípustnému predmetu dovolania (§ 419 až § 423 CSP) a spĺňalo zákonom vyžadované náležitosti (§ 428 a § 127 CSP) vrátane osobitnej podmienky povinného zastúpenia advokátom v dovolacom konaní a tiež spísania ním dovolania s alternatívou vysokoškolského právnického vzdelania druhého stupňa na strane dovolateľa, ktorý je fyzickou osobou, resp. zamestnanca či člena dovolateľa, ktorý je osobou právnickou, kedy sa zastúpenie advokátom nevyžaduje [§ 428 a § 429 CSP, osobitne odsek 2 písm. a) a b) druhého z takýchto ustanovení]. Podmienky prípustnosti dovolania sú vzájomne previazané; pre úspešné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku musia byť splnené všetky (kumulatívne). Nesplnenie čo i len jednej z nich má za následok odmietnutie dovolania (§ 447 CSP).

15. Podľa § 428 CSP v dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (§ 127 - pozn. najvyššieho súdu) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

16. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, a/alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

18. Podľa § 424 CSP dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

19. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (odsek 1) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (odsek 2); podľa § 432 CSP potom dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (odsek 1) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (odsek 2).

K časti dovolania opretej o úpravu z § 420 písm. f) CSP

20. Dovolateľky prípustnosť svojho dovolania v prvom rade vyvodzovali z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva (strany sporu) na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie procesných práv spojených so súdnou ochranou práva zaručených Ústavou (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov). Ide napr. o právo na verejné pojednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

22. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou rozhodnutia (tu porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, IV. ÚS 372/2020, 1Cdo/213/2019, 2Cdo/190/2019, 3Cdo/168/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 6Cdo/33/2020, 7Cdo/308/2019, 8Cdo/152/2018 a 9Cdo/344/2021).

23. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľky uviedli prakticky to, že rozsudky oboch nižších súdov považujú za nedostatočne odôvodnené (nepreskúmateľné).

24. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „ústavný súd“), iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

25. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

26. Pokiaľ ide o arbitrárnosť, táto môže mať v rozhodnutiach rôznu podobu. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o arbitrárne rozhodnutie ide najmä vtedy, ak je svojvoľné. Môže tiež ísť o

extrémny nesúlad právnych záverov s vykonaným dokazovaním alebo o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona. Arbitrárnosť môže tiež spočívať v takom hodnotení dôkazov, ktoré je vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich prijaté skutkové závery nevyplývajú pri žiadnej novej interpretácii. Arbitrárnosť teda znamená interpretačný exces. Arbitrárne rozhodnutie je spravidla spojené s nedostatočným odôvodnením, avšak nemusí to tak byť nevyhnutne. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020).

27. Všeobecné súdy v sporovom súdnom konaní nemajú poskytovať formálny či formalistický výklad a aplikáciu práva, ale majú poskytovať taký výklad a aplikáciu práva, ktorý je materiálnou ochranou zákonnosti, aby bola zabezpečená spravodlivá a účinná ochrana práv a oprávnených záujmov strán sporu (porovnaj čl. 2 ods. 1 Základných princípov CSP). Civilné sporové konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie. K základným právam strany, obsiahnutým v jej práve na spravodlivý proces, patrí i právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. V súvislosti s riadnym odôvodnením je potrebné uviesť, že vychádzajúc z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (rozhodnutia týkajúce sa sťažností č. 30544/96, 18390/91 a 16034/90) aj ústavného súdu (I. ÚS 226/03, III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06, III. ÚS 36/2010 či I. ÚS 114/08), nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď a rozsah povinnosti odôvodniť súdne rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzovaný s ohľadom na okolnosti každého prípadu, ak však súd v odôvodnení nereaguje na zásadnú, relevantnú námietku, súvisiacu s predmetom súdnej ochrany prednesenú žalobcom, je potrebné tento nedostatok považovať za prejav arbitrárnosti (svojvoľnosti).

28. Za svojvôľu, ktorá má za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy všeobecným súdom, treba považovať aj nerešpektovanie kogentnej normy a prílišný formalizmus pri výklade a aplikácii právnych noriem, ako aj prípady, ak všeobecný súd svoje rozhodnutie nezdôvodnil buď vôbec alebo tak urobil celkom nedostatočne, prípadne ak ho založil na dôvodoch, ktoré v okolnostiach konkrétnej veci nemajú zjavne žiadnu relevanciu (tu pozri IV. ÚS 110/09).

29. Pri nazeraní na problém (ne)dostatočnosti odôvodnenia rozsudkov nižších súdov (najmä súdu odvolacieho) v prejednávanej veci v práve naznačenom smere podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľkám za pravdu dať nešlo. Okrem toho, že súhlasí bolo treba so žalobcom v tom, že nevenovanie sa nižšími súdmi v odôvodneniach ich rozsudkov závetom, pokiaľ tieto neboli urobené predmetom žaloby a ani vzájomnej žaloby žalovaných a tieto ani dovolaním neuviedli nič, čo by nasvedčovalo potrebe zaujímania stanoviska súdu aj k nim, totiž platí, že odvolací súd a pred ním aj súd prvej inštancie dostatočne zrozumiteľne a tiež objektívne uspokojivo poskytli odpovede na všetky otázky, ktoré mali pre rozhodnutie v tejto konkrétnej veci význam. Práve objektívna uspokojivosť argumentácie a nie ambícia či schopnosť súdu presvedčiť tiež toho, kto je presvedčený o svojej pravde bez ohľadu na okolnosti, je oným parametrom, ktorý je z pohľadu konštatovania výskytu tvrdenej vady zmätočnosti v podobe nepreskúmateľnosti, resp. opaku takejto vady rozhodujúcim. Strany sporu síce majú dôkaznú iniciatívu a v záujme úspechu v spore tiež dôkaznú povinnosť (bremeno), o vykonaní dôkazov však rozhoduje súd, ktorý je pri takomto svojom rozhodovaní limitovaný len faktorom dôkaznej ceny navrhnutého dôkazu (čiže jeho schopnosti prispieť k objasneniu skutkového stavu vo všeobecnosti a slúžiť podpore tvrdenia uplatneného stranou in concreto). S námietkami týkajúcimi sa použiteľnosti znaleckého posudku sa nižšie súdy taktiež vysporiadali bez možnosti im v tomto niečo vytknúť i odhliadnuc od aspektu namietania robenia znalcom v znaleckom posudku právnych záverov až v štádiu dovolacieho konania (v dôsledku čoho sa nižšie súdy vyjadrovať ani nemali k čomu) a z obsahu odôvodnení ich rozsudkov je zrejmé, že pri hodnotení dôkazov nebrali do úvahy len posudok, ale dôkazy popri hodnotení jednotlivo hodnotili aj v ich vzájomnej súvislosti, tak ako im to prikazovalo ustanovenie § 191 ods. 1 CSP.

30. Porušenie procesných práv neskorších dovolateľiek nemohlo spôsobiť ani prehodnotenie skoršieho zámeru odvolacieho súdu prejednať vec v odvolacom konaní na pojednávaní, pokiaľ takpovediac ruku v

ruke s takouto námietkou nešla tiež ďalšia námietka povinnosťou nariadiť v tejto konkrétnej veci na prejednanie odvolania pojednávanie a to s argumentáciou spôsobilou prinajmenšom vyvolať pochybnosti o tom, či k rozhodnutiu v rozhodujúcej (druhej) inštancii neprišlo za cenu porušenia zákonnej povinnosti (tu porovnaj tiež § 385 ods. 1 CSP).

31. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP preto v tejto veci vyvodit' nešlo.

K časti dovolania opretej o úpravu z § 421 ods. 1 písm. a) CSP

32. Žalované dovolaním namietali tiež nesprávne právne posúdenie pre rozhodnutie významnej právnej otázky odvolacím súdom v dôsledku jeho odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, argumentujúc pritom rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/140/2019 (R 22/2022).

33. Rozhodnutie, od ktorého sa mal odvolací súd v prejednávanej veci odkloniť, bolo v Zbierke uverejnené s nasledovnou právnou vetou : Samotné konštatovanie znalca, že postup zdravotníckeho zariadenia pri výkone operácie pacienta bol lege artis, teda že pri ňom neboli použité žiadne zakázané medicínske postupy alebo zdravotne závadné materiály, nepostačuje pre záver súdu o nenaplnení predpokladov zodpovednosti zdravotníckeho zariadenia za škodu (ujmu) spôsobenú pacientovi. Iba náležité zistenie, že zdravotná starostlivosť bola poskytnutá správne nielen za podmienky, že bola poskytnutá štandardnými postupmi v súlade so súčasnými dostupnými poznatkami lekárskej vedy, za súčasne zohľadneného individuálneho stavu pacienta, t. j. stavbu jeho tela, zdravotný stav, vek či ďalšie rozhodujúce faktory opodstatňuje záver, že postup zdravotníckeho zariadenia bol de lege artis medicinae.

34. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu pre naplnenie dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP vyžaduje, aby v prípade oboch porovnávaných vecí (vecí, v ktorej došlo k prijatiu judikátu ako zovšeobecneného riešenia právneho problému na jednej strane a neskôr prejednávanej veci, v ktorej sa namieta odklon, na strane druhej) šlo o takú druhovú totožnosť posudzovaných právnych situácií, pri ktorej judikované pravidlo pôjde bez väčších obtiaží aplikovať aj na novú vec.

35. Práve táto podmienka ale v tentoraz prejednávanej veci splnená nebola, nakoľko judikát, od ktorého sa mal odvolací súd odkloniť, sa nielenže vôbec netýkal dovolaním akcentovaného problému použiteľnosti znaleckého posudku formulujúceho nad rámec odpovedí na položené otázky a skutkových záverov i závery právne, ale bol navyše prijatý v konaní o náhradu škody na zdraví a nie v konaní, ktorého predmetom bola otázka platnosti právneho úkonu a v rámci nej iná otázka spôsobilosti na právne úkony pre duševnú poruchu činiacu konajúceho na úkon nespôsobilou (čo samo osebe použiteľnosť záverov z judikátu aj na nový posudzovaný prípad vylučovalo).

36. Prípustnosť dovolania preto nešlo vyvodit' ani z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Záver

37. Pretože u dovolaní, ktorých prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP závery väčšiny judikatúry dovolacieho súdu tak ako u dovolaní pre zmätočnosť považujú otázky prípustnosti a dôvodnosti dovolania za obrazné „spojené nádoby“ (kde uplatnený dovolací dôvod - zmätočnosť či odklon - tu buď je a vtedy je dovolanie prípustným aj dôvodným, alebo nie je a vtedy platí presný opak); dovolaciemu súdu neostávalo iné, než spôsobom uvedeným v prvej vete výroku tohto jeho uznesenia podľa § 447 písm. c) CSP naložiť s dovolaním ako celkom.

38. Rozhodnutie o náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

39. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.